

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

3. veebruar 2021 *

Eelotsusetaotlus – Riigihanked – Haldusmenetlus – Direktiiv 2014/24/EL – Artikli 2 lõike 1 punkt 4 – Avaliku sektori hankija – Avalik-õiguslikud isikud – Mõiste – Riiklik spordialaliit – Üldistes huvides vajaduste rahuldamine – Alaliidu juhtimise järelevalve avalik-õigusliku isiku poolt

Liidetud kohtuasjades C-155/19 ja C-156/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) 17. jaanuari 2019. aasta otsustega esitatud kaks eelotsusetaotlust, mis saabusid Euroopa Kohtusse 22. veebruaril 2019, menetlustes,

Federazione Italiana Giuoco Calcio (FIGC),

Consorzio Ge.Se.Av. S. c. arl

versus

De Vellis Servizi Globali Srl,

menetluses osalesid:

Consorzio Ge.Se.Av. S. c. arl,

Comitato Olimpico Nazionale Italiano (CONI),

Federazione Italiana Giuoco Calcio (FIGC),

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president M. Vilaras, kohtunikud N. Piçarra, D. Šváby (ettekandja), S. Rodin ja K. Jürimäe,

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: ametnik R. Schiano,

arvestades kirjalikku menetlust ja 1. juuli 2020. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Federazione Italiana Giuoco Calcio (FIGC), esindajad: *avvocati* L. Medugno ja L. Mazzarelli,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

- Consorzio Ge.Se.Av. S. c. arl, esindaja: *avvocato* V. Di Martino,
- De Vellis Servizi Globali Srl, esindajad: *avvocati* D. Lipani, A. Catricalà, F. Sbrana ja S. Grillo,
- Comitato Olimpico Nazionale Italiano (CONI), esindajad: *avvocati* S. Fidanzia ja A. Gigliola,
- Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* D. Del Gaizo,
- Euroopa Komisjon, esindajad: G. Gattinara, P. Ondrůšek ja L. Haasbeek,

olles 1. oktoobri 2020. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlused puudutavad küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2014, L 94, lk 65) artikli 2 lõike 1 punkti 4 alapunkte a ja c.
- 2 Taotlused on esitatud kahes kohtuvaidluses, mille pooled on ühelt poolt Federazione Italiana Giuoco Calcio (Itaalia jalgpalliliit, edaspidi „FIGC“) ja Consorzio Ge.Se.Av. S. c. arl (edaspidi „Consortio“) ning teiselt poolt De Vellis Servizi Globali Srl ja mis käsitlevad hankelepingu sõlmimist Consortioga.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2014/24 artikli 2 lõike 1 punkt 4 sätestab:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

4. „avalik-õiguslik isik“ – isik, mis vastab kõigile järgmistele tingimustele:
 - a) see on moodustatud konkreetse eesmärgiga rahuldada vajadusi üldistes huvides ning sellel ei ole tööstuslikku ega ärilist iseloomu;
 - b) see on juriidiline isik ning
 - c) seda rahastavad põhiliselt riik, piirkondlikud või kohalikud omavalitsused või muud avalik-õiguslikud isikud; selle juhtimine toimub kõnealuste omavalitsuste või avalik-õiguslike isikute järelevalve all; selle haldus-, juhtimis- või järelevalveorgani liikmetest üle poole on määranud riik, piirkondlik või kohalik omavalitsus või muud avalik-õiguslikud isikud.“

Itaalia õigus

Riigihangete seadustik

- 4 18. aprilli 2016. aasta seadusandliku dekreeedi nr 50, millega kehtestatakse riigihangete seadustik (decreto legislativo n. 50 – Codice dei contratti pubblici; *GURI* nr 91 regulaarne lisa, 19.4.2016; edaspidi „riigihangete seadustik“), artikli 3 lõike 1 punkt d sätestab:

„Käesolevas seadustikus kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

- d) „avalik-õiguslik isik“ – mis tahes isikud, sh need, mis on asutatud äriühingu õiguslikus vormis, ja mille mittetäielik nimekiri on esitatud IV lisas:
- 1) mis on asutatud konkreetse eesmärgiga rahuldada üldistes huvides vajadusi, millel ei ole tööstuslikku ega ärilist iseloomu;
 - 2) mis on juriidiline isik,
- ning
- 3) mille tegevust põhiliselt rahastab riik, piirkondlikud või kohalikud omavalitsused või teised avalik-õiguslikud isikud või mille juhtimist need isikud kontrollivad või millel on haldus-, juhtimis- või järelevalveorgan, mille liikmetest üle poole nimetab riik, piirkondlik või kohalik omavalitsus või teised avalik-õiguslikud isikud.“

Dekretseadus nr 220

- 5 19. augusti 2003. aasta dekreetseaduse nr 220 spordialase õigusemõistmise kiireloomuliste sätete kohta (decreto-legge n. 220 – Disposizioni urgenti in materia di giustizia sportiva; *GURI* nr 192, 20.8.2003) (mis muudeti pärast muudatuste tegemist seaduseks 17. oktoobri 2003. aasta seaduse nr 208 (legge n. 208; *GURI* nr 243, 18.10.2003) artikliga 1) artikkel 1 sätestab:

„1. Vabariik tunnustab ja soodustab riigi spordiõiguse autonoomiat kui Rahvusvahelise Olümpiakomitee rahvusvahelise spordiõiguse väljendust.

2. Spordiõiguse ja vabariigi õiguse vahelisi suhteid reguleeritakse autonoomia põhimõtte alusel, välja arvatud spordiõigusega seotud, vabariigi õiguskorra jaoks olulised subjektiivsete olukordade juhud.“

Seadusandlik dekreet nr 242

- 6 23. juuli 1999. aasta dekreeedi nr 242 Itaalia riikliku olümpiakomitee CONI ümberkorraldamise kohta 15. märtsi 1997. aasta seaduse nr 59 artikli 11 alusel (decreto legislativo n. 242 – Riordino del Comitato olimpico nazionale italiano-CONI, a norma dell'articolo 11 della legge 15 marzo 1997, no 59; *GURI* nr 176, 29.7.1999) (põhikohtuasjades kohaldatavas redaktsioonis) (edaspidi „seadusandlik dekreet nr 242“) artikkel 1 on sõnastatud järgmiselt:

„1. [...] CONI on avalik-õiguslik juriidiline isik, kelle asukoht on Roomas ja kelle üle teeb järelevalvet Ministero per i Beni e le Attività Culturali (kultuurivarade ja -tegevuse ministeerium, Itaalia).“

7 Seadusandliku dekreei artikli 2 lõige 1 sätestab:

„CONI järgib rahvusvahelise spordiõiguse põhimõtteid kooskõlas Rahvusvahelise Olümpiakomitee (edaspidi „ROK“) otsuste ja suunistega. Tema ülesanne on riigi spordi korraldamine ja tugevdamine, eelkõige sportlaste ettevalmistamine ja vajalike vahendite andmine olümpiamängude jaoks ning kõikide teiste riigisiseste või rahvusvaheliste spordiürituste jaoks olümpiamängudeks ettevalmistumiseks. Ta tegeleb spordiõiguse [...] raames ka meetmete võtmisega selleks, et vältida ja hoida ära sportlaste loomulikku jõudlust mõjutavate ainete kasutamist sporditegevuses ning edendada vabariigi presidendi 24. juuli 1977. aasta dekreei nr 616 (decreto del Presidente della Repubblica n. 616) piires [...] sportimise maksimaalset levikut. [...]“

8 Sama seadusandliku dekreei artikli 4 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Üleriigilisse nõukokku kuuluvad:

- a) CONI juhataja selle eesistujana;
- b) riiklike spordialaliitude juhid;
- c) ROKi Itaalia liikmed;
- d) spordiala sportlased ja spordivaldkonna tehnikud, kes esindavad riiklikke spordialaliite ja spordialasid, tingimusel et nende sportlikku tegevust ei ole kunagi peatatud, karistades selliste ainete kasutamise eest, mis muudavad sporditegevuse käigus loomulikku jõudlust;

[...]

2. Olümpiaalade valdkonda kuuluvate [riiklike spordialaliitude] esindajad peavad moodustama CONI üleriigilises nõukogus hääleõiguslike isikute enamuse.“

9 Seadusandliku dekreei nr 242 artikkel 5 näeb ette:

„1. Vastavalt ROKi otsustele ja suunistele soodustab üleriigiline nõukogu olümpiavaimu levikut ning korraldab ja koordineerib riigi sporditegevust, ühtlustades sellest aspektist riiklike spordialaliitude ja spordialaühingute tegevust.

[...]

2. Üleriigilise nõukogu ülesanded:

- a) võtta vastu põhikiri ja muud tema pädevusse kuuluvad normatiivaktid ning suunised, millest juhendatakse kehtivate õigusnormide tõlgendamisel ja kohaldamisel;
- b) määrata kindlaks aluspõhimõtted, millele peavad vastama riiklike spordialaliitude, spordialaühingute, sporti edendavate üksuste ning samuti spordiühenduste ja -ühingute põhikirjad, selleks et neid tunnustataks spordiorganisatsioonidena;
- c) teha otsuseid riiklike spordialaliitude, spordiühenduste ja -ühingute, sporti edendavate üksuste, heategevusorganisatsioonide ja teiste CONIga liitunud spordialaühingute ja liitude spordiorganisatsioonina tunnustamise kohta põhikirjas kindlaks määratud kriteeriumide põhjal [...];

[...]

- e) kehtestada riiklike spordialaliitude, spordialaühingute ja sporti edendavate tunnustatud üksuste üle järelevalve tegemise kriteeriumid ja tingimused;

[...]

- e-ter) otsustada üleriigilise komisjoni ettepanekul riiklike spordialaliitude ja spordialaühingute juhtimise ülevõtmise üle, kui juhtimises esinevad olulised rikkumised või kui juhtorganid rikuvad oluliselt spordiõigust või kui tuvastatakse, et juhtorganid ei ole võimelised oma ülesandeid täitma, või kui ei ole tagatud, et üleriigilisi spordivõistlusi saab algatada ja läbi viia nõuetekohaselt;

[...]“.

- 10 Seadusandliku dekree di artikli 6 lõige 1 näeb ette:

„Üleriigilisse komisjoni kuuluvad:

- a) CONI juhataja selle eesistujana;
- b) ROKi Itaalia liikmed;
- c) kümme riiklike spordialaliitude ja spordialaühingute esindajat;

[...]“.

- 11 Seadusandliku dekree di artikkel 7 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Üleriigiline komisjon täidab CONI haldustegevuse ja juhtimise peadirektoraadi ülesandeid, määrates kindlaks selle eesmärgid ja programmid ning kontrollides tulemuste vastavust antud juhiste le.

2. Üleriigilise komisjoni ülesanded:

[...]

- e) teha artikli 5 lõike 2 punkti e kohaselt kehtestatud kriteeriumide ja korra kohaselt järelevalvet riiklike spordialaliitude, spordialaühingute ja sporti edendavate tunnustatud üksuste üle seoses võistluste nõuetekohase korraldamise, olümpiamängudeks ettevalmistamise, võistlusspordi ja käesoleva lõike punktis d nimetatud rahalise toetuse kasutamisega;
- f) teha üleriigilise le komisjonile, juhul kui juhtimises esinevad olulised rikkumised või kui juhtorganid rikuvad oluliselt spordiõigust või kui tuvastatakse, et juhtorganid ei ole võimelised oma ülesandeid täitma või nad ei ole täitnud oma õiguslikke kohustusi, ettepanek riiklike spordialaliitude ja spordialaühingute juhtimise ülevõtmiseks, et tagada üleriigiliste spordivõistluste algatamine ja läbiviimine heades tingimustes;

[...]“.

12 Seadusandliku dekree di artikli 15 lõiked 1–6 sätestavad:

„1. Riiklikud spordialaliidud ja spordialaühingud tegelevad oma spordialaste tegevustega kooskõlas ROKi, rahvusvaheliste alaliitude ning CONI otsuste ja suunistega, võttes samuti arvesse CONI põhikirjas nimetatud teatavat liiki tegevusalade avalikku laadi. Neis osalevad spordiühingud ja -ühendused ning ainult riiklike spordialaliitude põhikirjas ette nähtud juhtudel seoses teatavate aladega ka üksikud liikmed.

2. Riiklikud spordialaliidud ja spordialaühingud on eraõiguslikud juriidilised isikud. Nad ei taotle kasumit ja nende suhtes on kohaldatavad tsiviilseadustiku sätted ja selle rakendamiseks vastu võetud sätted, kui käesolevas dekreedis ei ole sõnaselgelt sätestatud teisiti.

3. Riiklike spordialaliitude ja spordialaühingute aruanded kiidab iga aastal heaks konkreetse alaliidu juhtimisorgan ja need esitatakse CONI üleriigilisele komisjonile heakskiitmiseks. Kui alaliidu või ühingu audiitorite arvamus on negatiivne või kui CONI riiklik komisjon ei kiida aruannet heaks, kutsutakse aruande heakskiitmise otsustamiseks kokku ühingute ja ühenduste üldkoosolek.

4. Juhtorganite valimise eest vastutav üldkoosolek kiidab heaks juhtimisorgani eelarvekavad, mida üldkoosolek kontrollib iga nelja aasta tagant ja selle mandaadi möödumisel, milleks need heaks kiideti.

5. Riiklike spordialaliite ja spordialaühinguid tunnustab spordiorganisatsioonidena üleriigiline nõukogu.

6. Uutele riiklikele spordialaliitudele ja spordialaühingutele antakse eraõigusliku juriidilise isiku staatus vastavalt vabariigi presidendi 10. veebruari 2000. aasta dekreedile nr 361 (decreto del Presidente della Repubblica n. 361) pärast esialgset üleriigilise nõukogu poolt spordiorganisatsioonina tunnustamist.

[...]“.

13 Seadusandliku dekree di nr 242 artikli 16 lõige 1 sätestab:

„Riiklike spordialaliitude ja spordialaühingute suhtes kuuluvad kohaldamisele põhikirjasätted ja eeskirjad vastavalt sisemise demokraatia põhimõttele ning põhimõttele, et kõigil on õigus osaleda sporditegevustes võrdsetel tingimustel ning kooskõlas riigisisese ja rahvusvahelise spordiõigusega.“

CONI põhikiri

14 CONI põhikirja artikkel 1 näeb ette:

„1. [CONI] on riiklike spordialaliitude [...] ja spordialaühingute liit [...]

2. CONI [...] on isiku füüsilise ja vaimse väljakujunemise põhielemendiks ning riigi hariduse ja kultuuri lahutamatuks osaks peetava sporditegevuse distsiplinaar-, reguleerimis- ja juhtimisasutus. [...]“.

15 CONI põhikirja artikkel 6 sätestab:

„1. Üleriigiline nõukogu, mis on Itaalia spordi kõrgeim esindusorgan, levitab olümpiaideed, tagab olümpiamängudeks vajaliku ettevalmistuse, korraldab ja koordineerib riigis toimuvat sporditegevust ning ühtlustab riiklike spordialaliitude ja spordialaühingute tegevust.

[...]

4. Üleriigiline nõukogu:

[...]

- b) määrab kindlaks põhimõtted, millele peavad vastama riiklike spordialaliitude, spordialaühingute, sporti edendavate üksuste, avalikes huvides tegutsevatena tunnustatud ühingute, spordiühenduste ja -ühingute põhikirjad, et saada spordiorganisatsioonina tunnustatud, ning võtab vastu spordivaidlusi reguleeriva koodeksi, mida peavad järgima kõik riiklikud spordialaliidud ja spordialaühingud;
- c) teeb otsuse riiklike spordialaliitude, spordialaühingute, sporti edendavate üksuste ja avalikes huvides tegutsevatena tunnustatud ühingute spordiorganisatsioonina tunnustamise kohta põhikirjas kindlaks määratud kriteeriumide põhjal, arvestades spordiala esindatust, olümpiaks sobivust, tunnustamist ROKi poolt ja asjaomase spordiala traditsiooni;

[...]

- e) määrab kindlaks CONI poolt riiklike spordialaliitude, spordialaühingute ja spordi valdkondades sporti edendavatena tunnustatud üksuste üle tehtava järelevalve kriteeriumid ja tegemise korra;
- e1) määrab spordivõistluste nõuetekohase korraldamise tagamiseks kindlaks spordialaliitude poolt [liitunud] spordiühingute üle tehtava järelevalve kriteeriumid ja korra, ning kui riiklike spordialaliitude poolt tehtava järelevalve puhul on tuvastatud puudusi, siis CONI poolt asendajana tehtava järelevalve kriteeriumid ja korra;

[...]

- f1) otsustab üleriigilise komisjoni ettepanekul riiklike spordialaliitude ja spordialaühingute juhtimise ülevõtmise üle, kui juhtimisel esinevad olulised rikkumised või kui juhtorganid rikuvad oluliselt spordiõigust või kui tuvastatakse, et juhtorganid ei ole võimelised oma ülesandeid täitma, või kui ei ole tagatud, et üleriigilisi spordivõistlusi saab algatada ja läbi viia heades tingimustes;

[...]“.

16 CONI põhikirja artikli 7 lõige 5 näeb ette:

„Üleriigiline komisjon:

[...]

- e) teeb üleriigilise nõukogu kindlaks määratud kriteeriumide ja korra kohaselt riiklike spordialaliitude üle järelevalvet seoses avalikkust puudutavate aspektidega, mis puudutab eelkõige võistluste nõuetekohast korraldamist, olümpiamängudeks ettevalmistamist, võistlussporti ja eraldatud rahalise toetuse kasutamist, ning määrab kindlaks alaliitudele rahalise toetuse andmise kriteeriumid;

[...]

- f) teeb üleriigilisele nõukogule ettepaneku riiklike spordialaliitude ja spordialaühingute juhtimise ülevõtmiseks, kui juhtimisel esinevad olulised rikkumised või kui juhtorganid rikuvad oluliselt spordiõigust või kui tuvastatakse, et juhtorganid ei ole võimelised oma ülesandeid täitma või et riiklikud spordialaliidud ei ole täitnud oma õiguslikke kohustusi, või ta teeb ettepaneku võtta üle pädevate sisemiste organite juhtimine, et tagada üleriigiliste spordivõistluste algatamine ja läbiviimine heades tingimustes;

[...]

g2) kiidab heaks eelarve ja sellega seotud tegevuskavad ning riiklike spordialaliitude ja spordialaühingute aastaaruande;

[...]

h1) nimetab CONI-t riiklikes spordialaliitudes, spordialaühingutes ja CONI regionaalsetes komiteedes esindavad audiitorid;

[...]

l) kiidab spordi huvides heaks riiklike spordialaliitude ja spordialaühingute põhikirjad, põhikirjade rakenduseeskirjad, spordivaidlusi käsitlevad eeskirjad ja dopinguvastased eeskirjad ning hindab seejuures nende vastavust seadusele, CONI põhikirjale, üldpõhimõtetele ning üleriigilise nõukogu kehtestatud juhiste ja kriteeriumidele, saates need vajaduse korral 90 päeva jooksul riiklikele spordialaliitudele ja spordialaühingutele vajalike muudatuste tegemiseks tagasi;

[...]“.

17 CONI artikli 20 lõige 4 on sõnastatud järgmiselt:

„Riiklikud spordialaliidud tegelevad sporditegevusega ja sellega seotud reklaamitegevusega kooskõlas ROKi ja CONI otsuste ja suunistega, võttes samuti arvesse selle tegevuse teatavate aspektide avalikku mõõdet. Spordiõiguse raames tunnustatakse riiklike spordialaliitude tehnilist, korralduslikku ja halduslikku sõltumatust CONI järelevalve all.“

18 CONI põhikirja artikkel 21 näeb ette:

„1. CONI tunnustab riiklikke spordialaliite, mis vastavad järgmistele tingimustele:

- a) spordiga tegelemine nii riigi territooriumil kui ka rahvusvahelisel tasandil, kaasa arvatud osalemine võistlusel ning sportlaste ja tehnikute koolitusprogrammide rakendamine;
- b) ROKi tunnustatud rahvusvahelise alaliidu liikmelisus, kui see on olemas, ning tegevuse juhtimine vastavalt olümpiahartale ja selle rahvusvahelise alaliidu eeskirjadele, mille liikmed nad on;
- c) vastavus põhikirjasätete ja õigusnormidega kehtestatud korrale, mis põhineb sisemise demokraatia põhimõttel ning naiste ja meeste osalemisel sporditegevuses võrdsetel tingimustel ja võrdsetel võimalustel ning järgides ROKi ja CONI resolutsioone ja suuniseid;
- d) valimismenetlused ja juhtorganite koosseis vastavad [seadusandliku dekreeedi nr 242] artikli 16 lõikele 2.

[...]

3. Kui tunnustatud riiklik spordialaliit ei täida lõikes 1 nimetatud tingimusi, arutab CONI riiklik nõukogu tunnustamise tühistamist.“

19 CONI põhikirja artikkel 22 näeb ette:

„1. Riiklike spordialaliitude põhikirjad peavad vastama üleriigilise nõukogu kehtestatud aluspõhimõtetele ning eelkõige eesmärgile tagada pidev tasakaal kutseala- ja harrastussektorite õiguste ja kohustuste vahel, sealhulgas sama spordiala erinevate kategooriate vahel.

2. Riiklike spordialaliitude põhikirjades sätestatakse sportlaste ja sporditehnikute aktiivset ja passiivset valimist reguleerivad eeskirjad kooskõlas ROKi soovitude ja CONI üleriigilise nõukogu aluspõhimõtetega.

[...]

4. Teise tasandi üldkoosolek, mis koosneb territoriaalselt valitud esindajatest, on lubatud riiklikes spordialaliitudes, kuhu kuulub rohkem kui 2000 ühendust ja ühingut, kellel on õigus hääletada.

5. Üleriigilisel komisjonil on 90 päeva, et kinnitada spordiga seotud eesmärkidel riiklike spordialaliitude põhikiri. Selleks peab ta hindama nende kooskõla seaduse, CONI põhikirja ja tema üleriigilise nõukogu kehtestatud aluspõhimõtetega. Mittevastavuse korral ja 90 päeva jooksul alates põhikirja esitamisest peasekretariaadile suunab üleriigiline komisjon selle dokumendi asjaomastele alaliitudele, näidates ära kriteeriumid, mida tuleb järgida, et teha vajalikud muudatused. Kui 90-päevane tähtaeg möödub, ilma et seda oleks tagasi saadetud, loetakse alaliidu põhikiri heakskiidetuks. Kui riiklikud spordialaliidud ei muuda oma põhikirja soovitatud viisil, võib üleriigiline komisjon määrata *ad hoc* voliniku ja kõige tõsisematel juhtudel pärast märgukirja saatmist tunnustuse tühistada.

5 bis Põhikirjades sätestatakse järelevalve- ja kontrollipädevus, mida alaliidud võivad oma struktuuriüksuste üle teostada.

[...]“

20 CONI põhikirja artikkel 23 näeb ette:

„1. Vastavalt seadusandlikule dekreedile nr 242 selle hilisemate muudatuste ja täiendustega on – lisaks tegevustele, mille avalik mõõde on seaduses sõnaselgelt ette nähtud – riiklike spordialaliitude avalikku laadi tegevus seotud spordiühingute ja -ühenduste ning üksikisikust liikmete vastuvõtmise ja liitumisega, vastuvõtmis- või liikmeks võtmise otsuste mis tahes alusel tühistamise ja muutmise, kutsespordivõistluste ja meistrivõistluste nõuetekohase toimumise järelevalvega, riiklike toetuste kasutamisega ning dopingu kasutamise ennetamise ja selle eest karistamisega, samuti on see tegevus seotud olümpiamängudeks tipptasemel ettevalmistusega, tehnikute väljaõppega ning avalike spordirajatiste kasutamise ja haldamisega.

1 bis Lõikes 1 nimetatud avalikku laadi tegevuse teostamisel alluvad riiklikud spordialaliidud CONI suunistele ja järelevalvele ning tegutsevad kooskõlas erapooletuse ja läbipaistvuse põhimõtetega. Tegevuse avalik laad ei muuda tema üksikaktide ja nendega seotud subjektiivsete õiguslike olukordade suhtes kohaldatavat tavapärast eraõiguslikku korda.

1 ter Üleriigiline komisjon määrab kindlaks kriteeriumid ja menetlused, mis võimaldavad tagada, et spordialaliidu otsused on kooskõlas CONI programmidega selles osas, mis puudutab rahvuskoondiste konkurentsivõimet, rahvusliku spordipärandi ja selle eriomase identiteedi kaitsmist ning vajadust tagada tõhus sisejuhtimine.

2. Üleriigiline komisjon kiidab üleriigilise nõukogu kehtestatud kriteeriumide ja korra alusel heaks riiklike spordialaliitude eelarved ja määrab kindlaks neile eraldatavad rahalised toetused. Sellega seoses võib ta määratleda konkreetseid toetussektoreid, pöörates erilist tähelepanu noortesporti edendamisele, olümpiamängudeks ja võistlusspordiks ettevalmistamisele.

3. Üleriigiline komisjon teeb järelevalvet riiklike spordialaliitude nõuetekohase toimimise üle. Kui liitude juhtorganid panevad toime olulisi rikkumisi või rikuvad oluliselt spordieeskirju, kui tuvastatakse, et nende organid ei ole võimelised oma ülesandeid täitma või kui ei tagata spordivõistluste nõuetekohast käivitamist ja läbiviimist, teeb ta üleriigilisele nõukogule ettepaneku nimetada volinik.“

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

- 21 De Vellis Servizi Globali kutsuti osalema läbirääkimistega hankemenetluses, mille korraldas FIGC, et sõlmida kolmeks aastaks teenusleping jalgpalli rahvuskoondeste sõitudeks vajaliku tehnika vedamiseks ja FIGC laoteenuse osutamiseks Roomas (Itaalia). Kuna menetluse tulemusel sõlmiti hankeleping Consorzioga, vaidlustas De Vellis Servizi Globali selle menetluse läbiviimise viisi Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazio maakonna halduskohus, Itaalia), väites, et FIGC-d tuleb pidada avalik-õiguslikuks isikuks riigihangete seadustiku artikli 3 lõike 1 punkti d tähenduses ja ta oleks pidanud seega järgima selles seadustikus ette nähtud avaldamiseeskirju.
- 22 Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazio maakonna halduskohus) rahaldas De Vellis Servizi Globali kaebuse ja tühistas Consorzioga sõlmitud lepingu.
- 23 FIGC ja Consorzio esitasid mõlemad selle kohtu otsuse peale apellatsioonkaebuse Consiglio di Statole (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu). Mõlemad vaidlustavad eelduse, et FIGC tuleb kvalifitseerida „avalik-õiguslikuks isikuks“ ning seega halduskohtu pädevuse ja kaebuse rahuldamise Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazio maakonna halduskohus).
- 24 Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab, et tegemaks kindlaks, kas Itaalia halduskohtud on pädevad seda vaidlust lahendama ja kas FIGC oli kohustatud kohaldama riigihankelepingute sõlmimise eeskirju, tuleb tuvastada, kas FIGC-d võib pidada „avalik-õiguslikuks isikuks“ vastavalt riigihangete seadustiku artikli 3 lõike 1 punktile d, millega on üle võetud direktiivi 2014/24 artikli 2 lõike 1 punkt 4.
- 25 Konkreetsemalt soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus esiteks teada, kas FIGC vastab direktiivi 2014/24 artikli 2 lõike 1 punkti 4 alapunktis a sätestatud tingimusele, mille kohaselt on „avalik-õiguslik isik“ mis tahes isik, mis on asutatud konkreetse eesmärgiga rahuldada üldistes huvides vajadusi, millel ei ole tööstuslikku ega ärilist iseloomu.
- 26 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus ühelt poolt, et riikliku spordialaliiduna on FIGC eraõiguslik juriidiline isik, keda riik tunnustab eraõiguslike juriidiliste isikute tunnustamise menetluskorra kohaselt, ja kelle teatud tegevuste avalik laad ei muuda tema suhtes kehtivat tavalist eraõiguslikku korda. Lisaks, võttes arvesse tema võimet end ise rahastada ja 15. jaanuari 1998. aasta kohtuotsust Mannesmann Anlagenbau Austria jt (C-44/96, EU:C:1998:4), võib muid tegevusi peale avalikku laadi ülesannete täitmise – mis on talle usaldatud ammendava loetelu alusel –, sõltumata tema kohustusest neid ülesandeid täita, pidada tema üldiseks eraõiguslikuks pädevuseks.
- 27 Teiselt poolt selgitab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et on võimalik asuda ka seisukohale, et selline *ex lege* formaalne kvalifikatsioon ei ole määrava tähtsusega, kuna riiklikud spordialaliidud, kellele laieneb CONI järelevalvepädevus, on seadusega kohustatud järgima CONI põhikirja artiklist 23 ammendavalt tulenevaid üldise huvi eesmärgi, lähtuma CONI suunistest ja olema tema järelevalve all, neil peab olema viimase tunnustus spordiorganisatsioonina ning nad peavad järgima erapooletuse ja läbipaistvuse põhimõtteid. Neil asjaoludel võib asuda seisukohale, et mis tahes kõrvaltegevus nagu veoteenus on avalikku laadi ülesannetele niivõrd kaasaitav, et see moodustab selle lahutamatu osa.
- 28 Teiseks, kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et FIGC ei kuulu direktiivi 2014/24 artikli 2 lõike 1 punkti 4 alapunktis c ette nähtud alternatiivi esimese ja kolmanda osa alla, tekib tal küsimus, kas see alaliit vastab selle alternatiivi teises osas sätestatud tingimusele, mille kohaselt peab selleks, et üksust saaks kvalifitseerida avalik-õiguslikuks isikuks, tegema tema juhtimise üle järelevalvet selline avaliku võimu organ nagu CONI.

- 29 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et CONI-l, kes omakorda on Ministro per i beni e le attività culturali (kultuurivarade ja -tegevuse ministeerium) haldusallas, on selliste riiklike spordialaliitude nagu FIGC suhtes erinevad volitused, nagu spordiorganisatsioonina tunnustamine, avalikku laadi tegevuse kontrollimise ja suunamise pädevus ning aastaaruande heakskiitmine ja juhtimise ülevõtmise volitus.
- 30 Ta rõhutab siiski ka seda, et FIGC-d võib pidada CONI valitseva mõju all mitteolevaks seetõttu, et riiklikud spordialaliidud osalevad CONI kõrgemates organites ja CONI volitused nende suhtes ei kujuta endast avalik-õiguslike organisatsioonide üle tavaliselt tehtavat järelevalvet, kuna aastaaruannete heakskiitmine piirdub eelkõige riiklike toetuste kasutamise kontrollimisega.
- 31 Neil asjaoludel otsustas Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused, mis on kohtuasjades C-155/19 ja C-156/19 ühesugused:
- „1. a. Kas spordikorraldust käsitlevate riigisiseste õigusnormide põhjal on FIGC kvalifitseeritav avalik-õiguslikuks isikuks, sest see on loodud konkreetse eesmärgiga rahuldada üldistes huvides vajadusi, millel ei ole tööstuslikku ega ärilist iseloomu?
- b. Kas FIGC puhul konkreetset on täidetud avalik-õigusliku isiku teleoloogiline nõue – hoolimata sellest, et puudub haldusasutuse formaalne asutamisotsus ja tegemist on ühinguga – ning seda seepärast, et ta asetub (spordi)sektori süsteemi, mis on korraldatud avalik-õiguslike tüüpmodelite põhjal, ning järgib CONI ja rahvusvaheliste spordiorganite välja töötatud põhimõtteid ja nõudeid seeläbi, et riiklik avalik-õiguslik asutus on teda spordiorganisatsioonina tunnustanud?
- c. Kas lisaks võib see nõue olla täidetud niisuguse spordiliidu puhul nagu FIGC, kes suudab end ise rahastada, seoses tegevusega, mis ei ole avalikku laadi nagu kõnesolev tegevus, või vastupidi, ülimuslikuks tuleb pidada nõuet tagada selle üksuse ükskõik missugust liiki lepingu sõlmimisel kolmandate isikutega igal juhul see, et kohaldataks õigusnorme, mille järgi tuleb avaldada hanketeade?
2. a. Kas CONI ja FIGC vaheliste õigussuhete põhjal on esimesel teise suhtes valitsev mõju, kui võtta arvesse seadusest tulenevaid volitusi tunnustada seda ühingat spordiorganisatsioonina, kinnitada tema raamatupidamise aastaaruanne ning teha järelevalvet üksuse juhtimise ja tema organite nõuetekohase toimimise üle ning arvestades tema juhtimise ülevõtmise volitust?
- b. Kas nendest volitustest ei piisa vastupidi, et oleks täidetud avalik-õiguslikule isikule omase valitseva avalik-õigusliku mõju nõue, sest spordiliitude presidendid ja esindajad osalevad kvalifitseeritult CONI põhiorganites?“
- 32 Euroopa Kohtu presidendi 2. aprilli 2019. aasta määrusega liideti kohtuasjad C-155/19 ja C-156/19 menetluse kirjaliku ja suulise osa ning kohtuotsuse huvides.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 33 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2014/24 artikli 2 lõike 1 punkti 4 alapunkti a tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi õiguses ammendavalt määratletud avalikku laadi ülesandeid täitvat üksust võib selle sätte tähenduses pidada asutatuks konkreetse eesmärgiga rahuldada üldistes huvides vajadusi, millel ei ole tööstuslikku ega ärilist iseloomu, isegi kui ta asutati mitte haldusasutuse, vaid eraõigusliku ühingu vormis ja osa tema tegevusest, mida ta suudab ise rahastada, pole avalikku laadi.

- 34 Sellega seoses tuleb märkida, et direktiivi 2014/24 artikli 2 lõike 1 punkti 4 alapunktide a–c kohaselt tuleb mis tahes üksus kvalifitseerida „avalik-õiguslikuks isikuks“, kui ta on esiteks asutatud konkreetse eesmärgiga rahuldada üldistes huvides vajadusi, millel ei ole tööstuslikku ega ärilist iseloomu, teiseks on ta juriidiline isik ja kolmandaks rahastavad teda põhiliselt riik, piirkondlikud või kohalikud omavalitsused või muud avalik-õiguslikud isikud, tema juhtimine toimub kõnealuste omavalitsuste või avalik-õiguslike isikute järelevalve all, tema haldus-, juhtimis- või järelevalveorgani liikmetest üle poole on määranud riik, piirkondlik või kohalik omavalitsus või muud avalik-õiguslikud isikud.
- 35 Euroopa Kohus on juba otsustanud, et direktiivi 2014/24 artikli 2 lõike 1 punkti 4 alapunktides a–c esitatud kolm tingimust on kumulatiivsed, arvestades et kolmandas tingimuses nimetatud kolm kriteeriumi on aga laadilt alternatiivsed (vt selle kohta 12. septembri 2013. aasta kohtuotsus IVD, C-526/11, EU:C:2013:543, punkt 20, ning 5. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus LitSpecMet, C-567/15, EU:C:2017:736, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 36 Mis puudutab direktiivi 2014/24 artikli 2 lõike 1 punkti 4 alapunktis a nimetatud kolmest tingimusest esimest, siis nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et liidu seadusandja soovis panna imperatiivsete riigihankenormide kohaldamisalasse vaid sellised üksused, kes on konkreetsetl asutatud eesmärgiga rahuldada üldistes huvides vajadusi, millel ei ole tööstuslikku ega ärilist iseloomu, ja kelle tegevus vastab nimetatud vajadustele (vt selle kohta 5. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus LitSpecMet, C-567/15, EU:C:2017:736, punkt 35).
- 37 See üksus peab tegelikult tagama üldiste huvidega seotud vajaduste rahuldamise kas alates tema asutamisest või hilisemast ajast, kusjuures selliste vajaduste rahuldamist peab olema objektiivselt võimalik tuvastada (vt selle kohta 12. detsembri 2002. aasta kohtuotsus Universale-Bau jt, C-470/99, EU:C:2002:746, punkt 63).
- 38 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgitustest, et Itaalias viib spordiga seotud üldistes huvides tegevust ellu iga riiklik spordialaliit avalikku laadi ülesannete raames, mis on sõnaselgelt ette nähtud seadusandliku dekreeidi nr 242 artikli 15 lõikes 1 ja ammendavalt loetletud CONI põhikirja artikli 23 lõikes 1.
- 39 Selles osas ilmneb, et mitu CONI põhikirja artikli 23 lõikes 1 loetletud ülesannetest, nagu võistluste ja meistrivõistluste nõuetekohase toimumise järelevalve, dopingu kasutamise ennetamine ja dopingu kasutamise eest karistamine või ka olümpiamängudeks ja tippspordiks ettevalmistamine, ei ole olemuselt tööstuslikud või ärilised, kuid seda peab siiski kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus. Neil asjaoludel, kui riigi spordialaliit täidab tegelikult selliseid ülesandeid, täidab ta direktiivi 2014/24 artikli 2 lõike 1 punkti 4 alapunktis a sätestatud tingimuse.
- 40 Seda järeldust ei sea kahtluse alla esiteks asjaolu, et FIGC on eraõiguslik ühendus ja et selle asutamine ei tulene seega formaalsest otsusest, millega asutatakse haldusasutus.
- 41 Ühelt poolt ei sisalda direktiivi 2014/24 artikli 2 lõike 1 punkti 4 sõnastus ühtegi viidet üksuse asutamise korraldusele ega tema õiguslikule vormile. Teiselt poolt tuleb märkida, et mõistet „avalik-õiguslik isik“ tuleb tõlgendada funktsionaalselt selle rakendamise vormilisest korrast sõltumatult, mistõttu selle vajadusega on vastuolus see, kui tehakse vahet lähtuvalt õiguslikust vormist ja õiguslikust korrast, millesse asjaomane üksus riigisisese õiguse alusel kuulub, või lähtuvalt selle üksuse asutamissätete õiguslikust vormist (vt selle kohta 10. novembri 1998. aasta kohtuotsus BFI Holding, C-360/96, EU:C:1998:525, punkt 62; 15. mai 2003. aasta kohtuotsus komisjon vs. Hispaania, C-214/00, EU:C:2003:276, punktid 55 ja 56, ning 12. septembri 2013. aasta kohtuotsus IVD, C-526/11, EU:C:2013:543, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 42 Teiseks ei ole tähtsust ka asjaolul, et FIGC tegeleb lisaks CONI põhikirja artikli 23 lõikes 1 ammendavalt loetletud tegevustele ka muude tegevustega, mis moodustavad suure osa kogu tema tegevusest ja mida ta rahastab ise.

- 43 Euroopa Kohus on juba otsustanud, et oluline ei ole see, et üksus tegeleb lisaks üldistes huvides vajaduste rahuldamisele ka muu tegevusega, ega see, et üldistes huvides vajaduste rahuldamine on vaid suhteliselt väike osa sellise üksuse kogu tegevusest, kui see üksus vastutab jätkuvalt nende vajaduste eest, mida ta on konkreetselt kohustatud rahuldama (vt selle kohta 10. novembri 1998. aasta kohtuotsus BFI Holding, C-360/96, EU:C:1998:525, punkt 55).
- 44 Tuleb täpsustada, et neil asjaoludel ei saa see, et riiklikul spordialaliidul on iserahastamisvõime eelkõige seoses tema avalikku laadi tegevustega, omada mingisugust tähtsust, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 56, kuna selline iserahastamisvõime ei mõjuta avalikku laadi ülesannete andmist.
- 45 Lisaks ei võimalda ka 15. jaanuari 1998. aasta kohtuotsus Mannesmann Anlagenbau Austria jt (C-44/96, EU:C:1998:4) jõuda teistsugusele järeldusele.
- 46 Ühelt poolt illustreerivad selle kohtuotsuse punktides 20–35 esitatud kaalutlused just nimelt käesoleva kohtuotsuse punktis 43 meenutatud kohtupraktikat, mis tähendab sisuliselt, et selleks, et teha kindlaks, kas üksust saab pidada avalik-õiguslikuks isikuks, ei ole oluline, et sellel üksusel oleks muid tegevusi kui need, mille eesmärk on rahuldada üldisest huvist tulenevaid vajadusi, isegi kui viimati nimetatud tegevused on vähetähtsad.
- 47 Teiselt poolt ei ole 15. jaanuari 1998. aasta kohtuotsuse Mannesmann Anlagenbau Austria jt (C-44/96, EU:C:1998:4) punktides 38–41 toodud kaalutlused asjakohased põhikohtuasja lahendamisel, mille tunnusjooned erinevad nimetatud kohtuotsuses kirjeldatud olukorrast, st sellise äriühingu olukord, mille on asutanud avaliku sektori hankija ja milles enamusosalus kuulub hankijale, eesmärgiga tegeleda majandustegevusega, mille jaoks ta saab rahalisi vahendeid tegevusest, millega see hankija tegeleb, eesmärgiga rahuldada üldistes huvides vajadusi, millel ei ole tööstuslikku ega ärilist iseloomu.
- 48 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2014/24 artikli 2 lõike 1 punkti 4 alapunkti a tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi õiguses ammendavalt määratletud avalikku laadi ülesandeid täitvat üksust võib selle sätte tähenduses pidada asutatuks konkreetse eesmärgiga rahuldada üldistes huvides vajadusi, millel ei ole tööstuslikku ega ärilist iseloomu, isegi kui ta asutati mitte haldusasutuse vaid eraõigusliku ühingu vormis ja osa tema tegevusest, mida ta suudab ise rahastada, pole avalikku laadi.

Teine küsimus

- 49 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas direktiivi 2014/24 artikli 2 lõike 1 punkti 4 alapunktis c nimetatud alternatiivi teist osa tuleb tõlgendada nii, et riikliku spordialaliidu juhtimist tuleb pidada avaliku võimu organi järelevalve alla kuuluvaks, võttes arvesse ühelt poolt sellele asutusele sellise liidu suhtes antud pädevust ja teiselt poolt asjaolu, et nimetatud asutuse põhiorganid koosnevad peamiselt kõigi riiklike spordialaliitude esindajatest.
- 50 Sellega seoses tuleb märkida, et direktiivi 2014/24 artikli 2 lõike 1 punkti 4 alapunktis c toodud alternatiivsed kriteeriumid, mida on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 34, peegeldavad igaüks isiku vahetut sõltuvust riigist, piirkondlikest või kohalikest omavalitsustest või teistest avalik-õiguslikest isikutest, ning mis täpsemalt puudutab juhtimise järelevalve kriteeriumi, siis selline järelevalve põhineb tuvastusel, et isiku juhtimise üle tehakse aktiivselt järelevalvet, mille tulemusena see isik sõltub avaliku võimu organitest, mis on samaväärne suhtega, mis esineb juhul, kui täidetud on üks kahest ülejäänud alternatiivsest kriteeriumist, mis võimaldab avaliku võimu organitel mõjutada selle isiku otsuseid riigihangete valdkonnas (vt selle kohta 27. veebruari 2003. aasta kohtuotsus Adolf Truley, C-373/00, EU:C:2003:110, punktid 68, 69 ja 73 ning seal viidatud kohtupraktika).

- 51 Seega ei vasta järelkontroll põhimõtteliselt sellele kriteeriumile, kuna see ei võimalda avaliku võimu organitel mõjutada asjaomase isiku otsuseid selles valdkonnas (vt selle kohta 12. septembri 2013. aasta kohtuotsus IVD, C-526/11, EU:C:2013:543, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 52 Käesoleval juhul nähtub riigisisestest õigusnormidest, eelkõige dekreetseaduse nr 220 artiklist 1, seadusandliku dekreeidi nr 242 artikli 2 lõikest 1 ja artikli 5 lõikest 1 ning CONI põhikirja artikli 1 lõikest 2 ja artikli 6 lõikest 1, et tema kui sporditegevuse distsiplinaar-, reguleerimis- ja juhtimisasutuse peamine ülesanne on spordiõiguse autonoomia raames ja rahvusvahelise spordiõiguse põhimõtteid arvestades riigi spordi korraldamine ja tugevdamine, eelkõige sportlaste ettevalmistamine ja vajalike vahendite andmine olümpiamängude jaoks, dopinguvastaste meetmete võtmine ja sportimise maksimaalse leviku edendamine. Selleks levitab CONI üleriigiline nõukogu, mis on Itaalia spordi kõrgeim esindusorgan, olümpiaideed, tagab olümpiamängudeks vajaliku ettevalmistuse, korraldab ja koordineerib riigis toimuvat sporditegevust ning ühtlustab muu hulgas riiklike spordialaliitude tegevust.
- 53 Seega ilmneb, et peamiselt reguleerimise ja koordineerimise ülesannet täites on CONI juhtiv organisatsioon, kelle eesmärk on eelkõige kehtestada riiklikele spordialaliitudele ühtseid spordi-, eetika- ja struktuurieskirju, et reguleerida sporditegevust ühtlustatud viisil kooskõlas rahvusvaheliste eeskirjadega, eriti võistluste raames ja olümpiamängudeks ettevalmistamiseks. Sellega seoses tuleb lisaks märkida, et seadusandliku dekreeidi nr 242 artikli 7 lõike 2 punkti e kohaselt on CONI järelevalve nende alaliitude üle sisuliselt piiratud võistluste, olümpiamängudeks ettevalmistamise ja tippsporditegevuse hea korraldusega ning rahalise toetuse kasutamisega, seda asjaolu peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.
- 54 Seevastu ei nähtu Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et CONI ülesanne oleks reguleerida igapäevase spordiga tegelemise üksikasju või sekkuda riiklike spordialaliitude konkreetsetesse juhtimisse ning, nagu märkis sisuliselt kohtujurist oma ettepaneku punktis 29, nende suhetesse klubide põhistruktuuridega, ühenduste ja muude avalik- või eraõiguslike üksustega ning kõigi isikutega, kes soovivad spordiga tegeleda.
- 55 CONI rolli ja ülesande sellist määratlust näib kinnitavat CONI põhikirja artikli 20 lõige 4, mille kohaselt riiklikel spordialaliitudele, kes küll peavad tegelema spordiga ja selle edendamisega vastavalt ROKi ja CONI otsustele ja suunistele, on viimase järelevalve all spordiõiguse valdkonnas tehniline, korralduslik ja juhtimisalane autonoomia. Seega selgub, et kui välja arvata valdkonnad, milles CONI on volitatud sekkuma ja järelevalvet tegema, on nendel alaliitudele ulatuslik autonoomia enda juhtimisel ja nende vastutusalas oleva spordiala eri aspektide juhtimisel, kuna esmapilgul piirdub nende suhe CONIga viimase koostatud suuniste ja üldeeskirjade järgimisega. Seadusandliku dekreeidi nr 242 artikli 15 lõikes 4 on muu hulgas täpsustatud, et juhtimisorgani eelarvekavade heakskiitmine ja kontrollimine on asjaomase riikliku spordialaliidu üldkoosoleku pädevuses, mis näitab veel kord, et nendel alaliitudele on täielik juhtimisautonoomia.
- 56 Sellises olukorras, mis eri liikmesriikides valitud lahenduste mitmekesisust arvestades on Itaalia spordiõigusele omane, tuleb asuda seisukohale, et haldusasutust, kelle ülesanne on peamiselt kehtestada spordialased eeskirjad, kontrollida nende nõuetekohast kohaldamist ning sekkuda üksnes võistluste korraldamise ja olümpiamängudeks ettevalmistamise tasandil, reguleerimata nende erinevate spordialaliitude korraldust ja igapäevast tegevust, ei saa esmapilgul pidada hierarhiliseks organiks, kellel on pädevus riiklike spordialaliitude juhtimist kontrollida ja suunata, ja see on seda vähem nii, kui neil alaliitudele on juhtimisautonoomia.
- 57 Riiklikele spordialaliitudele Itaalias antud juhtimise sõltumatus näib seega *a priori* vastu rääkivat seisukohale, nagu võiks CONI aktiivne järelevalvepädevus olla niivõrd ulatuslik, et ta saaks mõjutada sellise riikliku spordialaliidu nagu FIGC juhtimist, muu hulgas riigihangete valdkonnas.

- 58 Samas võib sellise eelduse ümber lükata, kui on tõendatud, et CONI-le FIGC suhtes antud erinevate volituste tõttu on selle alaliidu sõltuvus CONIst tegelikult niivõrd suur, et see võib mõjutada nimetatud alaliidu otsuseid riigihangete valdkonnas. Sellega seoses tuleb märkida, et spordivõistluste vaim, mille konkreetne korraldamine ja juhtimine kuuluvad riiklike spordialaliitude pädevusse, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 55, nõuab, et neid erinevaid CONI pädevusi ei arvestataks liiga tehnilises tähenduses, vaid neile tuleb anda pigem materiaalne kui formaalne tõlgendus.
- 59 Järelikult peab eelotsusetaotluse esitanud kohus uurima, kas CONI-le FIGC suhtes antud erinevatest volitustest tervikuna ilmneb sõltuvus koos sellise mõjutamise võimalusega. Kuigi seda kontrollib üksnes eelotsusetaotluse esitanud kohus, võib Euroopa Kohus eelotsusetaotlust lahendades vajaduse korral esitada täpsustused, mis annavad liikmesriigi kohtule juhised otsuse tegemisel (vt selle kohta 2. mai 2019. aasta kohtuotsus Fundación Consejo Regulador de la Denominación de Origen Protegida Queso Manchego, C-614/17, EU:C:2019:344, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 60 Mis puudutab esiteks CONI pädevust tunnustada riiklikke spordialaliite spordiorganisatsioonina, nagu see tuleneb seadusandliku dekreeedi nr 242 artikli 5 lõike 2 punktist c ja artikli 15 lõigetest 5 ja 6 ning CONI põhikirja artikli 6 lõike 4 punktidest b ja c, siis tuleb ühelt poolt märkida, et CONI kohaldab selles osas üldnormistikku, mis Itaalia valitsuse kirjalike seisukohtade kohaselt on ühtne kõigi spordialaliitude puhul, kes soovivad saada juriidilise isiku staatust või kes saavad kas või vähesel määral riiklikke toetusi. Teiselt poolt nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et CONI antud tunnustus on vaid eelnev etapp, mis puudutab üksnes spordiorganisatsioonina tunnustamist, kuna kõiki neid föderatsioone tunnustatakse ühetaoliselt Itaalia kehtivates õigusnormides – käesoleval juhul vabariigi presidendi 10. veebruari 2000. aasta dekreedis nr 361 – ette nähtud korras ja tingimustel.
- 61 Lisaks tuleneb CONI põhikirja artikli 6 lõike 4 punktist c ja artikli 21 lõikest 1, et tunnustamise aluseks olevad kriteeriumid, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kontrollima, ei puuduta mitte kuidagi asjaomase alaliidu juhtimise aspekte, vaid käsitlevad üldisi tingimusi, millele peab vastama iga riiklik spordialaliit spordi ja organisatsiooni valdkonnas, samuti selliste eeskirjade ja aluspõhimõtete järgimist, nagu sisemine demokraatia ning soolise võrdsuslikkuse ja võrdsete võimaluste põhimõte. Samamoodi saab CONI põhikirja artikli 21 lõike 3 alusel riikliku spordialaliidu tunnustamise tühistada üksnes juhul, kui see alaliit ei vasta enam põhikirja artikli 21 lõikes 1 sätestatud tingimustele.
- 62 On tõsi, nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 71, et tunnustamismenetlus näib seadusandliku dekreeedi nr 242 artikli 5 lõike 2 punkti b ja CONI põhikirja artikli 6 lõike 4 punkti b alusel olevat seotud selle kontrollimisega, kas asjaomase riikliku spordialaliidu põhikiri vastab aluspõhimõtetele, mille CONI üleriigiline nõukogu kindlaks on määranud. Siiski näib väljend „aluspõhimõtted“ koostoimes põhimõtetega, millele peavad seadusandliku dekreeedi nr 242 artikli 16 lõike 1 ning CONI põhikirja artikli 21 lõike 1 punkti c ja artikli 22 lõigete 1–3 kohaselt vastama nende alaliitude põhikirjasätted ja eeskirjad, andvat tunnistust sellest, et CONI üleriigiline nõukogu võib kindlaks määrata üksnes sisemise demokraatia põhimõttest inspireeritud korralduslikud eeskirjad, mida nende ühenduste põhikirjad peavad järgima, ilma et tal oleks võimalik kehtestada neile üksikasjalikke ja rangeid juhtimiseeskirju.
- 63 Kuna CONI tegevus piirdub aluspõhimõtete kehtestamisega, et ühtlustada kõikide riiklike spordialaliitude suhtes kohaldatavat üldnormistikku ja tagada, et need alaliidud tegutsevad nende vastutusalas oleva spordiala riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil, järgides seaduses sätestatud eesmärgi ning võttes vastu selle seaduse ja sisemise demokraatia põhimõttega kooskõlas olevad põhikirjasätted ja eeskirjad, ei näi esmapilgul, et FIGC eelnev tunnustamine spordiorganisatsioonina iseenesest võimaldaks CONI-l teha seejärel selle alaliidu juhtimise üle niivõrd aktiivset järelevalvet, et see võiks mõjutada alaliidu otsuseid riigihangete valdkonnas.
- 64 Teiseks, mis puudutab seadusandliku dekreeedi nr 242 artikli 5 lõike 2 punktis a ja artikli 15 lõikes 1 ning CONI põhikirja artikli 20 lõikes 4 ja artikli 23 lõigetes 1 *bis* ja 1 *ter* ette nähtud CONI pädevust võtta Itaalia spordialaliitude suhtes vastu otsuseid ning anda neile suuniseid ja juhiseid seoses nende

spordialaliitude tegevusega, siis eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb kontrollida, kas – nagu FIGC, CONI ja Itaalia valitsus kohtuistungil kinnitasid – kõigi nende normide eesmärk on kehtestada riiklikele spordialaliitudele laia ulatusega abstraktseid üldeeskirju või üldisi suuniseid sporditegevuse korraldamiseks selle avalikus mõõtmis, mistõttu ei sekku CONI oma pädevuses niivõrd aktiivselt nende alaliitude juhtimisse, et mõjutada nende otsuseid riigihangete valdkonnas, või vastupidi, on CONI-l võimalik kehtestada nimetatud alaliitudele väga üksikasjalikke juhtimiseeskirju ja näha ette kindlaksmääratud juhtimismudel, muu hulgas riigihankelepingute sõlmimiseks (vt selle kohta 1. veebruari 2001. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa, C-237/99, EU:C:2001:70, punktid 50–52 ja 57).

- 65 Kolmandaks, mis puudutab CONI pädevust kiita spordi huvides heaks riiklike spordialaliitude põhikirjad, siis tuleb märkida, et CONI põhikirja artikli 7 lõike 5 punktist 1 ja artikli 22 lõike 5 tuleneva pädevuse teostamisel saab CONI üksnes hinnata põhikirjade vastavust seadusele, tema põhikirjale ja tema kehtestatud aluspõhimõtetele. Neil asjaoludel on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne kontrollida, kas CONI oleks võinud kohustada FIGC-d tema põhikirja heakskiitmisel tegema selliseid muudatusi, mis oleks tema juhtimisautonoomiat piiranud, või põhikirja hindamisel tühistada FIGC tunnustamise põhjusel, et viimane ei nõustunud muudatustega, mille eesmärk oli piirata tema juhtimisautonoomiat, või kohustada teda juhtimisel käituma varem kindlaks määratud viisil.
- 66 Neljandaks, mis puudutab seadusandliku dekreeidi nr 242 artikli 15 lõikes 3 ning CONI põhikirja artikli 7 lõike 5 punktis g2 ja artikli 23 lõikes 2 ette nähtud CONI pädevust kiita heaks riiklike spordialaliitude aruanded ja aastaeelarved, siis tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida, kas selles osas piirdub CONI puhtalt bilansi ja eelarve tasakaalu kontrollimisega, mis näitaks, et puudub aktiivne järelevalve nende alaliitude juhtimise üle (vt selle kohta 1. veebruari 2001. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa, C-237/99, EU:C:2001:70, punkt 53, ja 12. septembri 2013. aasta kohtuotsus IVD, C-526/11, EU:C:2013:543, punkt 29), või hõlmab see kontroll ka nende alaliitude käesolevat juhtimist, eelkõige arvude täpsuse, nõuetele vastavuse, säästlikkuse otsimise, kasumlikkuse ja ratsionaalsuse seisukohast, mis näib tõendavat aktiivset järelevalvet juhtimise üle (vt selle kohta 27. veebruari 2003. aasta kohtuotsus Adolf Truley, C-373/00, EU:C:2003:110, punkt 73).
- 67 Mis puudutab täpsemalt aruannete heakskiitmist, siis peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, et ainus „sanksioon“, mis on seotud CONI poolt aruannete heakskiitmisega, seisneb nende aruannete avalikustamata jätmises. Sellised kaudsed tõendid näitavad, et CONI-l ei ole selles osas riiklike spordialaliitude suhtes sunnipädevust.
- 68 Mis puudutab eelarve heakskiitmist, siis tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida, kas riiklikud spordialaliidud otsustavad lõpuks oma eelarve üle, nagu nähtub selgitustest, mille CONI esitas kohtuistungil, ilma et CONI saaks selle vastuvõtmisele vastu vaielda ja tal oleks seega võimalik teha nende alaliitude juhtimise üle selles osas järelevalvet, mis samuti viitab sellele, et CONI-l puudub sunnipädevus.
- 69 Mis puudutab CONI põhikirja artikli 23 lõikes 2 sätestatud pädevust määrata kindlaks riiklikele spordialaliitudele eraldatavad rahalised toetused ja määratleda nende toetuste kasutamise konkreetsed sektorid, siis tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida selle pädevuse mõju FIGC konkreetsele juhtimisele ning tema võimele säilitada kontroll oma otsuste üle hanklepingute sõlmimise valdkonnas. Sellega seoses peab eelotsusetaotluse esitanud kohus võtma arvesse asjaolu, et ühelt poolt näivad riiklikud toetused olevat selle sätte alusel jaotatud vastavalt sporditegevuse avaliku mõõtmisega väga üldistele kategooriatele, nimelt noortespordi edendamisele, olümpiamängudeks ja võistlusspordiks ettevalmistamisele, ning teiselt poolt on konkreetselt FIGC puhul, nagu nähtub ka eelotsusetaotlusest ja kohtuistungil esitatud teabest, selle alaliidu riiklikest vahenditest rahastamine igal juhul vähene, kuna tal on oluline iserahastamisvõime.

- 70 Viiendaks, mis puudutab CONI pädevust nimetada CONI põhikirja artikli 7 lõike 5 alapunkti hl alusel teda riiklikes spordialaliitudes esindavad audiitorid, siis tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida, kas audiitorid saavad mõjutada selle alaliidu juhtimispoliitikat, eelkõige riigihangete valdkonnas, võttes arvesse asjaolu, et nagu nähtub FIGC ja CONI kirjalikest seisukohtadest, ei ole neil audiitoritel vetoõigust ning samuti pole neil esindamis- ega juhtimisõigust.
- 71 Kuuendaks, mis puudutab CONI pädevust – mis on ette nähtud seadusandliku dekreeedi nr 242 artikli 5 lõike 2 punktis e ning põhikirja artikli 6 lõike 4 punktides e ja e1 ning artikli 7 lõike 5 punktis e ja artikli 23 lõikes 3 – teha järelevalvet avalikku laadi tegevuse üle ning üldisemalt alaliitude nõuetekohase toimimise üle, siis tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida nimetatud alaliitude juhtimisautonoomia üle tehtava järelevalve ulatust ja nende võimet hankelepingle sõlmimise valdkonnas otsuseid teha. Eelkõige peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, kas riiklike spordialaliitude nõuetekohase toimimise üle tehtav järelevalve piirub – nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 53 – peamiselt võistluste nõuetekohase korraldamise, olümpiamängudeks ettevalmistamise, võistlusspordialase tegevuse ja rahalise toetuse kasutamise valdkondadega või teeb CONI nende alaliitude juhtimise üle aktiivsemat järelevalvet.
- 72 Mis puudutab täpsemalt CONI pädevust otsustada riiklike spordialaliitude ja juhtimise ülevõtmise üle, kui esinevad olulised rikkumised juhtimisel või olulised spordiõiguse rikkumised, kui alaliidud ei ole võimelised tegutsema või esineb probleeme spordivõistluste nõuetekohase läbiviimisega, siis peab eelotsusetaotluse esitanud kohus, selleks et välistada nende alaliitude juhtimise üle aktiivse järelevalve olemasolu, kindlaks tegema, kas – nagu väitsid FIGC, CONI ja Itaalia valitsus oma kirjalikes seisukohtades ja kohtuistungil – need CONI sekkumised, mis tulenevad seadusandliku dekreeedi nr 242 artikli 5 lõike 2 punktist e *ter* artikli 7 lõike 2 punktist f ning CONI põhikirja artikli 6 lõike 4 punktist f1, artikli 7 lõike 5 punktist f ja artikli 23 lõikest 3, moodustavad lihtsa nõuetele vastavuse kontrolli, mitte riiklike spordialaliitude juhtimispoliitika, ning kas sõltumata juhtimise ülevõtmise erakorralisest laadist ei tähenda selle pädevuse teostamine pidevat järelevalvet nende alaliitude juhtimise üle (vt selle kohta 1. veebruari 2001. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa, C-237/99, EU:C:2001:70, punktid 55 ja 56).
- 73 Tuleb täpsustada, nagu ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 66 sisuliselt märkis, et hindamaks, kas CONI teeb FIGC juhtimise üle aktiivset järelevalvet ja kas CONI võib mõjutada viimase otsuseid riigihangete valdkonnas, tuleb CONI erinevate volituste analüüsi hinnata tervikuna, kusjuures üldjuhul viitab selle järelevalve olemasolule „tõendite kogum“ (vt selle kohta 1. veebruari 2001. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa, C-237/99, EU:C:2001:70, punktid 59).
- 74 Mis puudutab eelotsusetaotluse esitanud kohtu nimetatud asjaolu, et kui jõutakse järeldusele, et CONI teeb selliste riiklike spordialaliitude juhtimise üle nagu FIGC järelevalvet direktiivi 2014/24 artikli 2 lõike 1 punkti 4 alapunktis c sätestatud alternatiivi teise osa tähenduses, tasakaalustab seda rolli see, et need alaliidud mõjutavad oma enamusosaluse tõttu CONI peamistes kollegiaalsetes otsustusorganites seadusandliku dekreeedi nr 242 artiklite 4 ja 6 kohaselt CONI tegevust, siis tuleb selle asjaolu puhul rõhutada, et sellel on tähtsust vaid siis, kui saab tuvastada, et iga spordialaliit eraldivõetuna on võimeline märkimisväärselt mõjutama seda järelevalvet, mida CONI tema suhtes teeb, mistõttu on see järelevalve neutraliseeritud ning selline spordialaliit saab tagasi kontrolli oma juhtimise üle ja seda vaatamata teiste, analoogselt olukorras olevate riiklike spordialaliitude mõjule.
- 75 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et direktiivi 2014/24 artikli 2 lõike 1 punkti 4 alapunktis c nimetatud alternatiivi teist osa tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui riiklikul spordialaliidul on riigisisese õiguse kohaselt juhtimisautonoomia, saab spordialaliidu juhtimist pidada avaliku võimu organi järelevalve alla kuuluvaks üksnes siis, kui kogu selle pädevuse analüüsist, mis avaliku võimu organil nimetatud alaliidu suhtes on, nähtub, et tegemist on aktiivse järelevalvega, mis faktiliselt seab selle autonoomia sellisel määral kahtluse alla, et võimaldab nimetatud asutusel mõjutada selle alaliidu otsuseid riigihangete valdkonnas. Asjaolul, et erinevad riiklikud spordialaliidud mõjutavad asjaomase avaliku võimu organi tegevust seetõttu, et neil on enamusosalus tema peamistes

kollegiaalsetes otsustusorganites, on tähtsust vaid siis, kui saab tuvastada, et iga spordialaliit eraldivõetuna on võimeline märkimisväärselt mõjutama riiklikku järelevalvet, mida see asutus tema suhtes teeb, mistõttu on see järelevalve neutraliseeritud ning selline riiklik spordialaliit saab tagasi kontrolli oma juhtimise üle ja seda vaatamata teiste, analoogses olukorras olevate riiklike spordialaliitude mõjule.

Kohtukulud

- ⁷⁶ Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta artikli 2 lõike 1 punkti 4 alapunkti a tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi õiguses ammendavalt määratletud avalikku laadi ülesandeid täitvat üksust võib selle sätte tähenduses pidada asutatuks konkreetse eesmärgiga rahuldada üldistes huvides vajadusi, millel ei ole tööstuslikku ega ärilist iseloomu, isegi kui ta asutati mitte haldusasutuse vaid eraõigusliku ühingu vormis ja osa tema tegevusest, mida ta suudab ise rahastada, pole avalikku laadi.
2. Direktiivi 2014/24 artikli 2 lõike 1 punkti 4 alapunktis c nimetatud alternatiivi teist osa tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui riiklikul spordialaliidul on riigisisese õiguse kohaselt juhtimisautonoomia, saab spordialaliidu juhtimist pidada avaliku võimu organi järelevalve alla kuuluvaks üksnes siis, kui kogu selle pädevuse analüüsist, mis avaliku võimu organil nimetatud alaliidu suhtes on, nähtub, et tegemist on aktiivse järelevalvega, mis faktiliselt seab selle autonoomia sellisel määral kahtluse alla, et võimaldab nimetatud asutusel mõjutada selle alaliidu otsuseid riigihangete valdkonnas. Asjaolul, et erinevad riiklikud spordialaliidud mõjutavad asjaomase avaliku võimu organi tegevust seetõttu, et neil on enamusosalus tema peamistes kollegiaalsetes otsustusorganites, on tähtsust vaid siis, kui saab tuvastada, et iga spordialaliit eraldivõetuna on võimeline märkimisväärselt mõjutama riiklikku järelevalvet, mida see asutus tema suhtes teeb, mistõttu on see järelevalve neutraliseeritud ning selline riiklik spordialaliit saab tagasi kontrolli oma juhtimise üle ja seda vaatamata teiste, analoogses olukorras olevate riiklike spordialaliitude mõjule.

Allkirjad